

Učební osnovy

Český jazyk a literatura

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět český jazyk a literatura je součástí vzdělávací oblasti *Jazyk a jazyková komunikace*; vyučuje se ve všech ročnících osmiletého i čtyřletého studijního cyklu.

Kvalita vzdělání v této oblasti patří k určujícím znakům všeobecné kulturnosti a vyspělosti člověka; užívání mateřského jazyka v mluvené i písemné podobě otevírá cestu k poznání a pochopení duchovního bohatství, je podmínkou kvalitní komunikace ve všech sférách života.

Jádrem jazykového vyučování je cílevědomé zdokonalování jazykových a stylizačních dovedností, jež vedou k ovládnutí spisovného jazyka a rozvíjení mluveného i psaného vyjadřování a přispívají tak k prohlubování vyjadřovacích a komunikačních schopností a dovedností. Svým zaměřením i obsahem se výuka českého jazyka a literatury podílí na vytváření citlivého vztahu žáků k jazyku jako důležité složce národní kultury úzce spojené s dějinami národa, vychovává k vlastenectví, humanitě a demokracii.

Cílem výuky českého jazyka je též vědomé užívání jazyka coby nástroje abstraktního myšlení, a tedy vytvoření základu pro všestranné, efektivní vzdělání ve všech oblastech. Vyučování mateřského jazyka takto plní úlohu integračního činitele všech učebních předmětů na gymnáziu.

Základním cílem vyučování literární složky předmětu je prostřednictvím slovesného uměleckého díla a jeho interpretace vytvořit takové základy literární kultury žáka, které by mu napomohly v orientaci v různých literárních dílech, historickém vývoji literatury a zároveň ve společensko-historickém vývoji lidské společnosti, a to s respektem a tolerancí k odlišným kulturním hodnotám různých kulturních prostředí.

To vše by mělo být východiskem pro vytváření osobitého, objektivně kritického a celkově pozitivního vztahu k literatuře směřujícího k celoživotnímu čtenářství. Na tomto základě by měl žák porozumět sobě samému a vytvořit si vlastní hodnotovou orientaci, vkus a citlivé vnímání sebe sama a zároveň se orientovat ve světě, ve kterém žije.

Cíle vyučování lze dosáhnout jen při těsném propojení jeho jazykové, komunikační a literární složky předmětu.

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu

Obsah vyučovacího předmětu český jazyk a literatura coby součásti vzdělávací oblasti *Jazyk a jazyková komunikace* je ve své konkrétní podobě rozpracován v osnovách vyučovacího předmětu. Obsah předmětu jako celek směřuje především k rozšiřování vědomého užívání jazyka jako základního nástroje dorozumění a k vybudování dále uvedených kompetencí coby východisku ke komunikaci v různých, i náročnějších typech mluveného a psaného projevu.

časové a organizační vymezení

ročník	1.	2.	3.	4.
hodinová dotace	4	4	4	4

Vzhledem k tomu, že propojení složek předmětu – jazyk a jazyková komunikace a literární komunikace – je velmi úzké, časová dotace jednotlivých složek může být proměnlivá; dle možností se v jedné hodině týdně třída dělí na skupiny, což umožňuje realizaci některých alternativních vyučovacích metod.

Další specifikace předmětu

Ve třetím a čtvrtém ročníku mohou žáci volbou jazykově a literárně orientovaného semináře rozšířit své vzdělání v této oblasti se zřetelem k vlastnímu zájmu či budoucímu zvolenému oboru dalšího studia. Specifické zaměření seminářů vychází ze zájmu studentů; cíle a učivo těchto seminářů se mění a rozšiřuje či doplňuje základní jazykové vzdělání nejen svou náplní, ale i náročnějšími metodami práce (např. forma seminární práce apod.).

Studium předmětu český jazyk a literatura je ukončeno maturitou.

Výchovné a vzdělávací strategie

Učitel vede žáky k ovládnutí a vědomému užívání jazyka jako základního nástroje jejich myšlení; vybírá pro žáky takové typy textů a cvičení směřující zejména ke zdokonalování jejich vyjadřování a k rozvíjení mluveného i psaného projevu.

Učitel zadává samostatnou práci žákům tak, aby aktivně, tvořivě a samostatně využívali své znalosti a informace z odborné literatury, tisku, internetu a dalších zdrojů a aby dokázali tyto zdroje kriticky hodnotit a třídit (*kompetence k učení a k řešení problémů, kompetence pracovní*).

Ve všech složkách vyučovacího předmětu (jazyk a jazyková komunikace a literární komunikace) žáci aktivně pracují s texty všech funkčních stylů a s odbornou literaturou (*kompetence k řešení problémů, kompetence k učení, kompetence pracovní*).

Žáci jsou vedeni k tomu, aby na základě získaných znalostí a poznatků dokázali i náročnější text či jiný jazykový projev pochopit, přemýšlet o něm, analyzovat ho, diskutovat o něm, své názory podložit argumenty, popř. jakýkoli jazykový projev vhodně využít k rozvoji vlastních vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti (*kompetence k učení, sociální a personální, komunikativní*).

Učitel volí takové metody práce, aby si žáci zejména ve složce *jazyk a jazyková komunikace* upevnili dovednosti verbální i neverbální komunikace a schopnosti vytvořit vlastní kultivovaný, jazykově správný, vytříbený a vzhledem ke komunikační situaci vhodný projev (*kompetence komunikativní*).

Výběrem, zaměřením i náročností mluvených a psaných textů motivuje učitel žáky k tomu, aby si vytvořili vlastní názor podpořený logickými argumenty, otevřeně a adekvátně (formou i obsahem) ho vyjádřili a obhájili, byli schopni o něm diskutovat, kriticky přijímat a tolerovat názory ostatních (*kompetence komunikativní, sociální a personální*).

Učitel seznamuje žáky prostřednictvím literárních děl, divadelních i filmových představení s různými kulturami současnosti i minulosti, iniciuje debaty či úvahy o nich, vede je tak k poznání duchovního bohatství a tradic, k toleranci a k pozitivnímu vnímání různorodých etnických, kulturních a morálních hodnot (*kompetence občanské*).

Žáci jsou systematicky vedeni k samostatnému zpracovávání informací formou domácích úkolů, referátů, projektů atd. (*kompetence k učení a k řešení problémů*), prezentují vlastní práci, hodnotí ji a jsou vedeni k tomu, aby dokázali objektivně hodnotit i práci ostatních (*kompetence k řešení problémů a kompetence komunikativní*).

V rámci výuky literatury je realizováno průřezové téma *Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví*, a to s důrazem na region Polabí.

Součástí výuky jsou návštěvy filmových a divadelních představení, výstav, galerií, muzeí atd. v rámci regionu i mimo něj s důrazem na mezipředmětové vztahy (cizí jazyky, dějepis, zeměpis, občanská výchova, výtvarná a hudební výchova, informatika).